

Водночас НАТО прагне уникнути прямого воєнного протистояння з Росією, що ускладнює перспективи членства України. Однак наявна співпраця вже є важливим елементом у протидії російській агресії та зміцненні європейської безпеки.

Джерела та література

1. Відносини з Україною. *Організація Північноатлантичного договору*. 28 травня 2025 р. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm
2. Декларація Бухарестського саміту. *Організація Північноатлантичного договору*. 15 квітня 2009 р. URL: <https://www.nato.int/docu/other/ukr/pr/2008/p08-049u.html>
3. Єрмак А. Указ Президента України № 121/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 р. «Про Стратегію воєнної безпеки України». *Президент України Володимир Зеленський: офіційне інтернет-представництво*. 25 березня 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>
4. Заява Ради Україна – НАТО на рівні міністрів закордонних справ. *NATO*. 29 листопада 2023 р. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_220818.htm
5. Інтерв'ю міністра оборони України для BBC news ukraine. *АрміяInform*. 24 вересня 2019 р. URL: <https://armyinform.com.ua/2019/09/24/intervyu-ministra-oborony-ukrayiny-dlya-bbc-news-ukraine/>
6. Рада Україна – НАТО. *Організація Північноатлантичного договору*. 07 березня 2025 р. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_217652.htm

Мельник Ольга

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Ключові слова: російсько-українська війна, трансформація безпекової політики ЄС, архітектура безпеки.

Keywords: Russian-Ukrainian war, transformation of the EU's security policy, security architecture.

Повномасштабна війна, розгорнута Російською Федерацією 24 лютого 2022 р. проти України, кардинально змінила підходи європейських держав до питань безпеки, оборони та міжнародного співробітництва. Ця нова реальність призвела до посилення єдності колективного Заходу, пробудження Європи в безпековому та оборонному вимірах, зміцнення й розширення НАТО та зростання присутності США [3]. Але незважаючи на це, зберігаються політичні розбіжності серед членів ЄС, зокрема щодо питання стратегічної автономії союзу.

Європейський Союз переглянув свої стратегічні пріоритети, суттєво збільшив оборонні витрати, розширив санкційний тиск на Росію та надав безпрецедентну підтримку Україні. Однак загроза безпеці у вигляді РФ все ще зберігається. До того ж головний гарант безпеки для Європи, США, закликає Європу відігравати активнішу роль у забезпеченні безпеки регіону, пріоритизує інші регіони [14]. Додатково, в Європі дедалі більше набирають популярності антиєвропейські сили, багато з яких фінансуються Кремлем. Це все стимулює трансформацію безпекової політики ЄС.

Якщо раніше країни-члени відкладали або уникали обговорення теми концепції стратегічної автономії ЄС, то сьогодні, в умовах нових викликів, постає гостра потреба у розбудові власної архітектури безпеки задля становлення самостійного суб'єкта в безпеці, економіці та геополітиці. Боездатність Європи у 2025 р. знаходиться на катастрофічно низькому рівні, і це за умови наявності значних ресурсів та потенціалу. В цьому контексті Україна є важливим стратегічним партнером для ЄС і ключовим елементом у європейській безпековій політиці, без якої самостійно та ефективно протистояти загрозам, які несе Росія, неможливо.

Після того, як на європейському континенті спалахнула найбільша війна з часів Другої світової, у ЄС усвідомили, що потрібно нарешті звернути увагу на оборонний сектор. На пленарному засіданні Європарламенту в 2022 р. було прийнято рішення про збільшення інвестування в оборону. Оскільки у 2021 р. спільні інвестиції в цей сектор ЄС становили лише 8 % за умови необхідного рівня в 35 % [2]. У 2024 р. країни ЄС витратили в середньому 1,9 % ВВП на оборону – приблизно 326 млрд євро. Порівняно з 2021 р., витрати зросли на 30 % [10]. Однак є розбіжності між країнами за обсягом внесків. Найбільші внески робили Польща й країни Балтії. Наразі Польща – єдина країна в ЄС, яка витрачає на оборону 5 % ВВП та активно спонукає інші країни-члени до цього [6]. Сьогодні Брюссель розглядає такі можливі варіанти фінансування: кошти з бюджету ЄС, створення спеціального оборонного фонду, залучення фінансів через ЄІБ, запозичення коштів за аналогією з Фондом відновлення економіки після пандемії тощо [8].

Європа надала Україні значну допомогу та підтримку. За 3 роки війни вона виділила 132,3 млрд євро допомоги. Найбільшу частку свого ВВП на допомогу Україні виділили малі європейські країни, як-от країни Балтії та Данія. Водночас великі економіки Європи, як-от Велика Британія, Німеччина та Франція, виділяють значно меншу частину своїх ресурсів, залишаючи нереалізований потенціал підтримки [12]. ЄС схвалив 16 санкційних пакетів проти росії, до яких увійшли заморожені російські активи на суму понад 300 млрд доларів, та економічні обмеження. У першому випадку активи можуть слугувати фінансовим та дипломатичним важелем на РФ [11]. Наслідки санкцій включили економічні труднощі для Росії, однак вони також спричинили економічні збитки для ЄС, особливо у сферах енергетики та торгівлі. Європейська підтримка України еволюціонувала від надання лише оборонної зброї до постачання наступальних озброєнь, однак між країнами були суперечності щодо дозволу використання зброї по території Росії. А питання про можливість використання європейських військ в Україні залишалося спірним до 2025 р., коли риторика змінилася на підтримку миротворчих місій у межах ЄС. Більшість країн, як-от Велика Британія, Швеція, Франція, Німеччина, готові відправити війська до України для моніторингу мирних угод, тоді як інші, як-от Словаччина та Польща, виступають проти [5]. Президент України активно виступає за інтеграцію ЗСУ в структури ЄС, наголошуючи на важливості участі України в майбутній європейській безпеці.

Європа нарешті повинна стати самостійною військовою одиницею, повинна урізати свої соціальні програми та виробляти більше зброї, ніж Росія, і це без-

заперечний факт, який потрібно закріпити й просувати далі. Наразі США беруть курс на пріоритизацію інших регіонів і будуть сфокусовані на Азії, тому що вбачають Китай головною загрозою. На Європу ж покладають гарантування безпеки в регіоні. Отже, країнам потрібно негайно підвищувати обороноздатність, збільшувати витрати на виробництво зброї та на власні армії, їм потрібно сформувати сильне об'єднання, що матиме геополітичну вагу. І про це говорив Президент України після Мюнхенської конференції у своїй промові. Він закликав створити збройні сили Європи, започаткувати спільне оборонне виробництво, спільні контингенти, синхронізувати армію та обов'язково включити в це ЗСУ – єдину у світі армію, яка має досвід ведення гібридної війни [7]. Це так само розуміють європейці, які підтримують цю концепцію. Те, що описав Зеленський – це стратегічна автономія ЄС, суть якої полягає в самостійному від США розвитку ЄС, розбудові власної архітектури безпеки та становленні його як самостійного суб'єкта. Еммануель Макрон ще у 2024 р. розпочав дискусію про введення військ в Україну, стратегічну автономію від США, ключову роль Європи в процесах, пов'язаних із війною в Україні та безпекою в регіоні, але зіткнувся з багатосторонньою критикою. Варто зауважити, що Макрон не завжди це демонструє на практиці, приклад цьому – 2 % ВВП на оборону у Франції [13]. Сьогодні його риторика є консенсусною, її підтримують ФРН, ВБ, Польща, Балтійські країни та інші. Для забезпечення власної безпеки Європа повинна надати Україні довгострокову допомогу та гарантію безпеки. Однак внутрішні розбіжності серед членів ЄС стають дедалі все більш очевидними. Зокрема, Словаччина відмовляється відправляти миротворців в Україну, а Угорщина критикує європейських лідерів за їх підтримку України, що підкреслює відсутність єдності в союзі щодо українського питання [9; 4]. Додатково, в Європі дедалі більше набирають популярності антиєвропейські сили, багато з яких фінансуються Кремлем. І сьогодні вони отримують підтримку не лише з боку Росії, а й із боку адміністрації Д. Трампа. До таких можна віднести партію «Альтернатива для Німеччини», а також прем'єр-міністрів Угорщини та Словаччини, дії яких спрямовані на дезінтеграцію ЄС. Це все стимулює трансформацію безпекової політики ЄС [1].

Війна між Росією та Україною трансформувала європейську політику безпеки. Зокрема, через збільшення витрат на оборону та зміну підходу до оборонного співробітництва всередині ЄС. Європейські країни почали більше інвестувати у власні збройні сили та оборонну промисловість, одночасно збільшуючи підтримку України в її боротьбі з Росією. Водночас внутрішні розбіжності між країнами ЄС із питань безпеки залишаються ключовим викликом для регіональної політичної стабільності. Україна ж стала важливим елементом європейської безпеки та продовжує набувати дедалі більшого стратегічного значення для ЄС. Отже, російсько-українська війна стала каталізатором змін у європейській безпековій політиці.

Джерела та література

1. Брюссель та мігранти – вороги. Чому все більше країн Європи голосує за ультраправих і до чого тут Ілон Маск. NV. 04.02.2025. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/pravi-u-yevropi-chomu-populyarni-radikali-v-nimechchini-ispniji-franciji-y-avstriji-i-hto-jih-pidtrimav-50486852.html>

2. EU's Foreign, Security and Defence Policy after the Russian invasion of Ukraine: Speech by High Representative / Vice-President Josep Borrell at the EP plenary. *The Diplomatic Service of the European Union*. 07.06.2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu's-foreign-security-and-defence-policy-after-russian-invasion-ukraine-speech-high_en

3. Кобець Ю., Голуб'як Н. Оборонна та безпекова політика Європейського Союзу: суперечності трансформації. *Науково-теоретичний альманах Грани*. № 26(5). Жовтень 2023. С. 19–25. DOI: 10.15421/172396.

4. Миротворча місія: чи готова Європа відправити війська в Україну. *АРМІЯ inform*. 17.02.2025. URL: <https://armyinform.com.ua/2025/02/17/myrotvorcha-misiya-chy-gotova-yevropa-vidpravtyty-vijska-v-ukrayinu/>

5. Пикало О. Велика Британія, Німеччина, Франція та інші країни Європи готові відправити війська в Україну як гарантію миру. *Forbes*. 26.02.2025. URL: <https://forbes.ua/news/britaniya-frn-frantsiya-ta-nizka-evropeyskikh-derzhav-vislovili-gotovnist-vidpraviti-viyska-v-ukrainu-yak-garantiyu-miru-bloomberg-26022025-27535>

6. Poland pushes for 5 % GDP defense spending to strengthen NATO. *The Eastern Herald*. 18.01.2025. URL: <https://easternherald.com/2025/01/18/poland-5-percent-defense-spending-2026/>

7. Крутякова Т. Мюнхенська конференція, день 3: головні події та заяви. *Telegraf*. 14.02.2025. URL: <https://news.telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2025-02-14/5898107-myunkhenskaya-konferentsiya-glavnye-zayavleniya-zelenskogo-partnerov-i-predstavitelya-trampa>

8. Трансформація політики безпеки ЄС: збільшення автономії чи збереження пріоритету НАТО? *Аналітичний центр ADASTRA*. 12.01.2022. URL: <https://adastra.org.ua/blog/transformaciya-politiki-bezpeki-yes-zbilshennya-avtonomiyi-chi-zberezhennya-prioritetu-nato>

9. Кричковська У. Чехія та Словаччина дистанціюються від ідеї відправки миротворців в Україну. *Європейська Правда*. 19.02.2025. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/02/19/7205355/>

10. Упродовж наступних 10 років ЄС має інвестувати 500 млрд євро в оборонний сектор. *Служба зовнішньої розвідки України*. 04.02.2025. URL: szru.gov.ua/news-media/news/uprodovzh-nastupnykh-10-rokiv-ies-maie-investuvaty-500-mlrd-ievro-v-oboronnyi-sektor

11. Оцоколін В. ЄС розглядає заморожені російські активи, як власний важіль впливу на РФ. *LIGA ZAKON*. 27.02.2025. URL: https://biz.ligazakon.net/news/234396_s-rozglyada-zamorozhen-rosysk-aktiv-yak-vlasniy-vazhl-vplivu-na-rf

12. Недашківський В. Скільки допомоги отримала Україна від США й інших союзників. *БІЗНЕС ЦЕНЗОР*. 25.02.2025. URL: <https://ampbiz.censor.net/resonance/3537928/chy-diyis-po-ssha-nadaly-ukrayini-350-500-milyardiv>

13. Франція у 2024 році досягне витрат на оборону на рівні 2 % ВВП. *Європейська Правда*. 15.02.2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/02/15/7179678/>

14. «Шок і приниження». Що сказав віцепрезидент США у Мюнхені і чому така реакція. *BBC News Україна*. 14.02.2025. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/crm7yr8dewno>

Гутнік Катерина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

БЛОКУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ АВТОРИТАРНИМИ РЕЖИМАМИ

Ключові слова: Блокування соціальних мереж, авторитарні режими, контроль інформації.

Keywords: Blocking social networks, authoritarian regimes, information control.

У сучасному світі соціальні мережі стали невід'ємним складником повсякденного життя. Однак вони використовуються не тільки як інструмент м'якої сили, а й як засоби контролю та обмеження. Існує багато прикладів того, як дер-